

INFLYATSIYANI TARGETLASHDA XORIJ TAJRIBASI

Mirzohidova Nozima Xasan qizi

*Toshkent Davlat Iqtisodiyot Universiteti makroiqtisodiyot yo'nalishi 2 kurs
magistratura talabasi*

Annotatsiya: *ushbu maqolada pul-kredit siyosati iqtisodiyotning uzoq muddatli o'sishini qo'llab-quvvatlash Makroiqtisodiyotda inflyatsiyani targetlash Inflyatsiya nima ekanligini tushunish, inqirozning kamchiliklari va uni bartaraf etish*

Kalit so'zlar: *pul-kredit, siyosat, iqtisodiyot, Makroiqtisodiyot, inflyatsiya, targetlash.*

Inflyatsiya - iqtisodiy davrda tovar va xizmatlar qiymatini oshirish degani. Inflyatsiya mohiyati shundan iboratki, ayni paytda uning boshlanishidan oldin bir xil pulga nisbatan mol-mulkni kamroq sotib olish mumkin bo'ladi. Moliyani sotib olish kuchi kamayganligini aytish mumkin va ular o'z qiymatining bir qismini yo'qotib qo'ydi. Bozor iqtisodiyotida bunday jarayon narxlarning ko'tarilishida o'zini namoyon qilishi mumkin. Ma'muriy choralar bilan narxlar bir xil bo'lib qolmoqda, ammo mahsulot guruhlari etishmasligi bo'lishi mumkin.

Har bir mamlakatda iqtisodiy inqiroz nafaqat bir odamga, balki butun aholisiga ta'sir qilishi mumkin. Natijalar hayotning barcha sohalariga zararli bo'lishi mumkin. Inflyatsiya nima ekanligini tushunish, inqirozning kamchiliklari va uni bartaraf etish mumkinmi? Iqtisodiy inqiroz asta-sekin jamiyatning turli sohalariga tobora kirib bormoqda va ularni yo'q qiladi. Natijada ishlab chiqarish, moliyaviy bozor va davlat zarar ko'rishini mumkin.

Makroiqtisodiyotda inflyatsiyani targetlash - bu pul-kredit siyosati bo'lib, unda markaziy bank o'rta muddatli istiqbolda inflyatsiya darajasining aniq maqsadiga amal qiladi va bu inflyatsiya maqsadini jamoatchilikka e'lon qiladi. Faraz shundan iboratki, pul-kredit siyosati iqtisodiyotning uzoq muddatli o'sishini qo'llab-quvvatlash uchun qila oladigan eng yaxshi narsa narx barqarorligini saqlashdir va narx barqarorligiga inflyatsiyani nazorat qilish orqali erishiladi. Markaziy bank o'zining asosiy qisqa muddatli pul vositasi sifatida foiz stavkalaridan foydalanadi.

Inflyatsiyani maqsad qilgan markaziy bank foiz stavkalarini mos ravishda maqsaddan yuqori yoki undan past inflyatsiya asosida oshiradi yoki pasaytiradi. An'anaviy donolik shundan iboratki, foiz stavkalarini oshirish odatda inflyatsiyani jilovlash uchun iqtisodni sovutadi, foiz stavkalarini pasaytirish odatda iqtisodiyotni tezlashtiradi va shu bilan inflyatsiyani kuchaytiradi. 1990-yillarning boshida to'liq inflyatsiyani nishonga olishni amalga oshirgan birinchi uchta mamlakat Yangi Zelandiya, Kanada va Buyuk Britaniya edi, garchi Germaniya ilgari inflyatsiyani targetlashning ko'plab elementlarini qabul qilgan bo'lsa ham.

Inflyatsiyani targetlash 1990 yilda Yangi Zelandiyada kashf bo'lgan. Kanada 1991 yil fevral oyida inflyatsiyani targetlashni rasman qabul qilgan ikkinchi davlat bo'ldi.

Birlashgan Qirollik 1992-yil oktabr oyida Yevropa valyuta kursi mexanizmidan chiqqandan so'ng inflyatsiyani targetlashni qabul qildi. Angliya Bankning Pul-kredit siyosati qo'mitasi 1998 yilda hukumatning Chakana narxlar indeksi (RPI) inflyatsiya maqsadi 2,5% ni qondirish uchun foiz stavkalarini belgilash uchun yagona mas'uliyatni oldi. 2003 yil dekabr oyida iste'mol narxlari indeksi (CPI) Buyuk Britaniya G'aznachiligining inflyatsiya indeksi sifatida Chakana narxlar indeksini almashtirgandan so'ng maqsad 2% ga o'zgartirildi. Agar inflyatsiya belgilangan ko'rsatkichdan 1% dan oshib ketsa yoki pasaysa, Angliya banki gubernatori Moliya vazirligi kansleriga nima sababdan va vaziyatni qanday tuzatishi haqida xat yozishi talab qilinadi. Birlashgan Qirollikda inflyatsiyani targetlash muvaffaqiyati Bankning shaffoflikka e'tibor qaratgani bilan izohlanadi. Angliya Banki axborotni ommaga etkazishning innovatsion usullarini ishlab chiqarishda yetakchi bo'lib kelgan, ayniqsa, ko'plab boshqa markaziy banklar tomonidan taqlid qilingan Inflyatsiya hisoboti orqali.

Keyinchalik inflyatsiyani targetlash 1990-yillarda boshqa rivojlangan iqtisodiyotlarga tarqaldi va 2000-yillardan boshlab rivojlanayotgan bozorlarga tarqala boshladi.

Armaniston Markaziy banki (MB) 2006 yilda inflyatsiyani nishonga olish strategiyasini amalga oshirishini e'lon qildi. 2008 yilda inflyatsion targetlashga to'liq o'tish jarayoni yakunlanishi kerak edi. To'liq o'tishni ta'minlash uchun inflyatsiyani targetlashning operativ, makroiqtisodiy va institutsional shartlari bajarilishi kerak edi. Markaziy bank barcha old shartlarni muvaffaqiyatli bajara oldi va barcha e'tiborni pul-kredit siyosatining yangi rejimiga jamoatchilik ishonchini shakllantirishga qaratishi kerak, deb hisoblaydi. Markaziy bankning reaksiya funksiyasini baholash uchun maxsus model ishlab chiqilgan va natijalar inflyatsiya darajasi va foiz stavkasi inertsiyasi reaksiya funksiyasida eng muhim ekanligini ko'rsatdi. Bu strategiyani e'lon qilish ishonchli majburiyat ekanligining dalili bo'lishi mumkin. Shubhasiz, inflyatsiyani targetlash taklifning ijobiy zarbalarini bartaraf etish uchun juda cheklovchi deb da'vo qiladigan odamlar bor. Boshqa tomondan, XVJ inflyatsiyani nishonga olish strategiyasi rivojlanayotgan iqtisodlar uchun yaxshi, ammo prognoz qilish uchun juda ko'p ma'lumot talab qiladi, deb da'vo qilmoqda.

Markaziy bank hisobot davrida pul-kredit shartlarini qattiqashtirish siyosatini davom ettirdi, siyosat foiz stavkasini jami 2,75 foiz punktga oshirdi. Shu bilan birga, 2022 yil mart oyida misli ko'rilmagan noaniqliklar sharoitida shakllangan yuqori inflyatsiya holatiga munosabat bildirgan holda qattiqashtirishning qariyb yarmi, ya'ni 1,25 foiz punkti amalga oshirildi.

So'nggi uch yil ichida milliy iqtisodiyotga doimiy ravishda tashqi zarbalar ta'sirida bo'lgan Armaniston iqtisodiy boshqaruv sa'y-harakatlari tufayli hali ham tiklanish yo'lida. 2022-yil 16-mayda o'z nihoyasiga yetgan 3 yillik "Stend-bay" dasturiga ko'ra, muhim tarkibiy va institutsional islohotlar amalga oshirildi. Bular

qatoriga soliq qonunchiligini takomillashtirish, byudjet jarayonini takomillashtirish, moliya sektori barqarorligini mustahkamlash va eng muhimi, inflyatsiyani nishonga olish tizimini mustahkamlash kiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Coy, Peter (7 November 2005). "What's The Fuss Over Inflation Targeting?". *BusinessWeek*. No. The New Fed. Archived from the original on 28 July 2011.
2. Jahan, Sarwat. "Inflation Targeting: Holding the Line". *International Monetary Funds, Finance & Development*. Retrieved 28 December 2014.
3. Fisher, Irving (1922). "Dollar Stabilization" . In Chisholm, Hugh (ed.). *Encyclopædia Britannica* (12th ed.). London & New York: The Encyclopædia Britannica Company.
4. "Inflation Targeting Has Been A Successful Monetary Policy Strategy". NBER. Retrieved 31 October 2016.
5. "State of the art of inflation targeting" (PDF). Bank of England – Centre for Central Banking Studies. 2012: 17, 18–44. Archived from the original (PDF) on 11 August 2017.